

9/11.31 Joegoslavië

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3772	1 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 27/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze

Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Λ Λ Λ

↙ Kolonel der Cavalerie

Bijlagen Bezoekadres
één Kalvermarkt 28
 's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3772, d.d. 1 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
27/91

(Afgesloten 011200A AUG 1991)

Federale overheden

Gisteren heeft opnieuw een zitting plaatsgevonden van het federale presidium en de presidenten van de Joegoslavische republieken. De Kroatische president Tudjman boycotte ook deze bijeenkomst, maar uit persberichten kan worden opgemaakt dat er een vervanger naar Belgrado was gestuurd. Ook zou de (eveneens Kroatische) voorzitter van het presidium, Mesic, een gedeelte van het mandaat van Tudjman hebben overgenomen. Deze berichten vormen overigens een nieuwe indicatie dat Mesic nauw samenwerkt met de Kroatische regering.

Vermeldenswaard is dat de Sloveense president Kucan, die had gesteld dat de vorige vergadering vruchteloos was geweest en in dat verband eveneens had bedreigd het beraad te verlaten, gisteren toch aanwezig was. Dit vormt een nieuwe indicatie dat Slovenië zich wil onthouden van stappen, die het klimaat voor verdere onderhandelingen over de voorwaarden voor de Sloveense onafhankelijkheid zouden kunnen verstoren.

Het crisisberaad heeft aan de Kroatische regering opnieuw een voorstel voor een staakt-het-vuren gedaan. Vooralsnog ontbreken nadere gegevens over dit voorstel. Tevens werden alle bij de strijd in Kroatië betrokken partijen opgeroepen zich te onthouden van acties die een mogelijke politieke oplossing bedreigen. Kroatië is verzocht het betreffende voorstel binnen 48 uur te bestuderen, waarna een nieuw presidentenberaad aanstaande vrijdag een definitieve wapenstilstand zou kunnen gelasten.

Kroatië

Het is niet zeker of Kroatië met het verzoek van het crisisberaad zal willen instemmen. De Kroatische regering heeft gisteren juist maatregelen aangekondigd die erop duiden dat zij rekent op een uitbreiding van de vijandelijkheden. Er werd gesteld dat het Kroatische parlement zich nog deze week zou moeten uitspreken over "spoedmaatregelen om de gevechtsparaatheid te verhogen". In dat kader werd een verdere mobilisatie van Kroatische reservisten aangekondigd. Hoewel er twijfels bestaan omtrent de concrete betekenis van dit besluit, moet het als een belangrijk politiek signaal worden opgevat. Kroatische leiders hadden nog de afgelopen week gesteld dat zij ervan uitgingen dat een verdere mobilisatie niet noodzakelijk zou zijn. Het ongunstige verloop van de voortdurende etnische strijd heeft, naar wordt aangenomen, tot deze koerswijziging geleid.

Een adviseur van Tudjman heeft gisteren gesteld dat Kroatië bereid zou zijn te onderhandelen over de vorming van een Servisch gebied in Kroatië, dat een grote mate van culturele en politieke autonomie zou bezitten. Hij maakte echter duidelijk dat Kroatië slechts wenste te onderhandelen met democratisch gekozen vertegenwoordigers van de Servische bevolkingsgroep en niet met "terroristen". Dit vormt niet alleen een verwijzing naar de Servische militanten, maar waarschijnlijk ook naar de zelfbenoemde machthebbers in de Krajina, een door Serviërs gedomineerd gebied in het Dalmatische kustgebied dat zich reeds enkele maanden geleden eenzijdig van Kroatië heeft afgescheiden. De laatstgenoemde

autoriteiten hebben overigens reeds gesteld slechts te willen onderhandelen over aansluiting bij Servië. De kans dat het Kroatische aanbod leidt tot een vermindering van de etnische spanningen, lijkt derhalve uiterst klein.

Het wordt eveneens steeds onwaarschijnlijker dat het EG-voorstel voor een wapenstilstand, dat onder meer voorziet in de vorming van gemengde patrouilles van federale strijdkrachten (JNA) en Kroatische (para-)militaire organisaties (KNG), zal worden aanvaard. JNA-functionarissen hebben er inmiddels op gewezen dat binnen de krijgsmacht weerstand bestaat tegen samenwerking met wat wordt beschouwd als een illegale, pseudo-militaire organisatie. Daarnaast hebben de machthebbers in de Krajina gesteld dat zij zich desnoods gewapenderhand zullen verzetten tegen de komst van Kroatische militairen op hun grondgebied.

Slovenië

Er zijn in toenemende mate aanwijzingen dat de eenheden van de Sloveense (para-)militaire organisaties worden gedemobiliseerd. Zo is EG-waarnemers gebleken dat de Sloveense eenheden in het district Celje, die tijdens het hoogtepunt van de spanning een sterkte van ruim 8000 man bezaten, inmiddels tot 900 zijn gereduceerd. Men is duidelijk gemaakt dat de betreffende sterkte binnen afzienbare tijd zal worden teruggebracht tot 500 man.

Ondanks de in Brioni overeengekomen teruggave van alle op de JNA buitgemaakte wapens en voorraden, waarover ook met de JNA een akkoord zou zijn bereikt, heeft Slovenië nog steeds niet geheel aan deze verplichting voldaan. Er is echter wel sprake van Sloveense gebaren van goede wil, die bijdragen aan een afname van de spanning. Zo is inmiddels komen vast te staan dat de vorige week gemelde vrijgave van het Sloveense luchtruim door de federale autoriteiten een reactie was op de opheffing van de blokkade van het militaire vliegveld Cerklje door Sloveense eenheden. Tevens zijn op dit veld grote hoeveelheden in beslag genomen brandstof aan de JNA teruggegeven. De bevelhebber ter plaatse gaf echter uiting aan de vrees dat de betreffende brandstof door de Slovenen onbruikbaar was gemaakt.

President Kucan heeft de afgelopen week tegen EG-diplomaten herhaald dat zijn republiek na de onafhankelijkheid bereid is tot (beperkte) samenwerking met de andere Joegoslavische republieken. Als voorbeeld noemde hij de vorming van een vrijhandelszone. Verder achtte hij coördinatie op het gebied van onder meer buitenlandse politiek denkbaar. Opvallend was echter dat hij iedere vorm van samenwerking op defensiegebied uitsloot. Dit is met name opmerkelijk omdat de Sloveense regering vlak voor de onafhankelijkheidsverklaring van 25 juni had laten weten dat de JNA nog tot tenminste 1993 een zekere bijdrage aan de Sloveense (lucht)verdediging zou kunnen blijven leveren.

Deze uitspraak van Kucan, die in de huidige Sloveense leiding overigens tot de gematigde vleugel wordt gerekend, lijkt te duiden op een verharding van het Sloveense standpunt. Dit is mogelijk een gevolg van de strijd in Slovenië van de afgelopen maand, maar kan ook zijn ingegeven door groeiend wantrouwen van Sloveense zijde tegenover de JNA in het licht van de rol die het leger speelt in de Kroatisch-Servische strijd. Het is ook denkbaar dat de opstelling van Kucan verband houdt met onenigheid in de Sloveense politieke top. Dinsdag is in de Sloveense pers gemeld dat een naar verluidt "stormachtig" verlopen coalitie-beraad over een mogelijke wijziging van het Sloveense kabinet, op een mislukking was uitgelopen. Het vermoeden bestaat dat de radicale factie onder leiding van minister van Defensie Jansa (vergeefs) heeft gepoogd de gematigde premier Peterle ten val te brengen. Er is nu een commissie opgericht die het functioneren van de regering moet evalueren.

De JNA

De terugtrekking van de JNA uit Slovenië lijkt volgens plan te verlopen. Er zijn aanwijzingen dat het moreel en het zelfbewustzijn van de JNA, dat aanvankelijk ernstig was aangetast door de als een nederlaag beschouwde gevechten en de als beschamend ervaren terugtrekking, weer verbetert. Zo spreken commandanten inmiddels niet meer van een terugtrekking, maar van een "relocatie van troepen". Ook maken zij duidelijk dat zij het verloop van de terugtrekkingsoperatie in eigen hand willen houden en een actieve Sloveense betrokkenheid daarbij afwijzen. Hoewel de verhouding tussen de JNA en de Sloveense autoriteiten van plaats tot plaats verschilt, lijkt de Sloveense rol in de visie van de militairen beperkt te moeten blijven tot het onmogelijk maken van alles wat een geordende "relocatie" zou kunnen verhinderen.

De afgelopen dagen zijn voorbereidingen getroffen voor de overbrenging van zwaar materieel vanuit Slovenië naar Servië en Bosnië-Herzegovina. Dit transport kan elk moment beginnen, zo is gemeld. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit moet plaatsvinden over Kroatisch grondgebied, aangezien alternatieven als transit over zee of door Hongarije als onpraktisch zijn verworpen. Het vervoer is derhalve afhankelijk van tenminste passieve medewerking van de Kroatische autoriteiten. Het is echter, zeker in het licht van de pro-Servische oriëntatie van de JNA, niet zeker of Kroatië hiertoe bereid zal zijn, te meer daar van Kroatische zijde een aanval van de JNA niet wordt uitgesloten.

Plaatsvervangend minister van Defensie Brovet heeft afgelopen weekeinde tegenover EG-diplomaten verklaard dat ca. 70.000 militairen de afgelopen weken uit de JNA zijn gedeserteerd. Deze schatting lijkt zeer hoog en ligt aanzienlijk boven tot dusverre bekend gestelde cijfers. Het is niet uitgesloten dat Brovet op deze wijze een rechtvaardiging heeft willen geven voor het oproepen van naar schatting eveneens 70.000 reservisten. Indien de verklaring van Brovet wel juist zou zijn, zou de sterkte van de JNA momenteel min of meer overeenkomen met de normale vredessterkte van ca. 140.000 man.

Conclusie/vooruitzicht

Hoewel het federale presidium opnieuw een voorstel tot een wapenstilstand heeft gedaan, is het niet waarschijnlijk dat dit wordt aangenomen door Kroatië. Ook het EG-voorstel voor een staakt-het-vuren zal naar verwachting niet aanvaard worden. Hetzelfde geldt voor het Kroatische voorstel een autonoom gebied voor de Serviërs in Kroatië te creëren. Een verdere escalatie van de voortdurende etnische strijd lijkt onvermijdelijk. De spanning in Slovenië neemt verder af. Op grond van aanwijzingen voor onenigheid in de Sloveense politieke leiding en een groeiend zelfbewustzijn van de JNA in Slovenië moet echter ook een verscherping van de tegenstellingen in deze republiek niet geheel worden uitgesloten, temeer daar de JNA-leiding de terugtrekking uit Slovenië niet ziet als een eerste stap naar onafhankelijkheid van deze republiek.